

VISULAHDEN MATKAILUKESKUS

Heikki Kähärä



Heikki Kähärä

Toimitusjohtaja

Pietiläinen Consulting and Services Oy, tj 2010-

Kuopion Matkailupalvelu Oy, tj 1996-2010

Oulun Matkailu Oy, tj 1988-96

Mikkelin Matkailu Oy, tj 1981-88

Visulahden matkailukeskus Mikkelissä on syntynyt entisen Visulahden kartanon maille ja rakennuksiin noin kuusi kilometriä Mikkelin kaupunkikeskustasta pohjoiseen 5-tien varrelle. Kartanon rakennukset ja maa-alueet olivat siirtyneet Mikkelin kaupungin omistukseen ja kaupunki ryhtyi 70-80-lukujen taitteessa miettimään alueen matkailullista hyötykäyttöä. Kaupunkiin tarvittiin uutta leirintäaluetta ja uutta vetovoimaa, kun Pistohiekan ja Urpolan alueista oli päätetty luopua.

Vertailukaupungit ja -paikkakunnat eri puolilla Suomea julkistivat rakentavansa tuolloin sarjan uusia perhematkailukohteita, joille valtakunnassa tuntui olevan kasvavaa kysyntää. Linnanmäen ja Särkänniemen huvipuistojen lisäksi tarvittiin uusia lapsiperheille suunniteltuja käyntikohteita. Kotimaan perhematkailu oli vilkastumassa, ja kysyntään piti vastata mielenkiintoisella ja houkuttelevalla sekä muista poikkeavalla tarjonnalla.

Mikkelin kaupungissa oli perustettu oma ja kaupungin kokonaan omistama Mikkelin Matkailu Oy, jolle annettiin tehtäväksi muun matkailutoimen kehittämisen lisäksi Visulahden matkailukeskuksen rakentaminen ja ylläpito.

Heti projektin alkuvaiheessa tulevaisuuden suunnitelmia jouduttiin tarkastelemaan uudestaan johtuen Visulahden kartanon päärakennuksen tulipalosta. Matkailukeskuksen keskipisteeksi ja monipalvelukeskittymäksi (ravintolapalvelut, reception, majoitus- ja kokoustiloja jne.) ajateltu kartano paloi käyttökelvottomaksi, ja uuden vastaavan rakennuksen rakentaminen todettiin liian kalliiksi heti ensimmäisenä toimenpiteenä.

Kuitenkin alueen historiallinen menneisyys sekä matkailuvirtoihin nähden loistava sijainti lähellä Mikkeliä viitostien ja Visulahden järvialueen välissä tarjosi puitteet, joiden varaan uskallettiin lähteä

suunnittelemaan täysin uutta ja varsinaisista huvipuistoista erottuvaa perhematkailun vetovoimakohdetta tulipalotakaiskusta huolimatta.

Uuden suunnitteluprosessin alussa kävi heti itsestään selväksi ajatus historian ja oppimisen liittämisestä olennaiseksi osaksi nykyistä ja tulevaa toimintamallia. Kun Suomessa ei ollut vertailukohdtaa, niin "benchmarkkausretket" suunnattiin ulkomaille. Euroopasta sekä Yhdysvalloista haettiin toimintamalleja siellä olevista ja hyvin menestyneistä perhematkailun vetovoimakohteista. Kohteet sovellettaisiin suomalaiseen toimintaympäristöön ja suhteellisen pieneen markkina-alueeseen.

Punainen lanka

Heti alussa perustettiin innovatiivinen ja luova mikkeliäinen suunnitteluryhmä. Mikkeliäinen mainostoimisto, arkkitehtitoimisto ja Mikkelin Matkailu Oy:n toimiva johto yhtiön hallituksen myötävaikutuksella päättivät, että toimintaympäristön historiallisuus, valtakunnallinen kilpailutilanteen syntyminen, olemassa olevat perhematkailukohdet sekä kansainväliset esimerkit huomioon ottaen Visulahden punaisena lankana voisi olla ja toimia uuden oppiminen ja vanhan kertaaminen uudella ja erilaisella tavalla toteutettuna. Historiaa ja yhteiskuntaoppia hauskalla ja viihteellisellä mutta todenmukaisella tavalla. Suunnittelijoiden silmissä siintelivät jo sadat koululaismatkailuryhmät ja leirikoululaiset. Silloin koululaiskohderyhmät olivat vielä potentiaalinen ja kasvava asiakaskunta.

Asuminen

Asumisen muodoiksi valittiin perinteinen leirintäalue karavaanareille ja telttailijoille, mutta sisämajoitustilaratkaisuksi haettiin jo sitä historiaa ja perinnettä. Tavoitteena oli rakentaa erikokoisia puumateriaalista valmistettuja lomakotitaloja, jotka ryhmiteltäisiin entisajan savolaiseen pihapiirimuotoon eli kortteleihin. Kodinomaisessa ympäristössä olisi viihtyisää asua ja erillisestä "mökistä" voisi astua yhteisöllisyyden piiriin pihalla, jossa olisi leikkivälineitä, grillipaikka, istutuksia ja ulkokalustesarjoja perheiden yhdessäoloon ja toisiinsa tutustumiseen ehkä kansainvälisestikin. Kokonaisuudesta piti

syntyä pieni "savolainen puutalokaupunkiyhteisö", jonka päärakennuksena piti olla saneerattu vanha Visulahden kartano. Kartanohan kuitenkin paloi ennen kuin puutalokaupunkia ryhdyttiin rakentamaan, ja kartanon korvaava elementti jäi tulevaisuudessa harkittavaksi (uudisrakennus tai vanha siirrettävä rakennus). Jossakin vaiheessa mietittiin jopa Kenkäveron pappilan siirtoa Visulahden päärakennukseksi. Se jäi kuitenkin monesta eri syystä vain kauniiksi haaveeksi.

Ravintolapalvelut

Visulahden kartanoon suunnitellut ravintolapalvelut piti tulipalon jälkeen sijoittaa alueelle uudestaan. Suunnitteluryhmän rohkeaa luovuutta ja ennakkoluulottomuutta kuvasti päätös rakentaa ravintola Visulahden kartanon vanhaan kivinavetiaan.

Siihen aikaan Suomessa ei navetoihin vielä rakennettu ravintoloita kovinkaan paljon, joten senkin odotettiin edustavan jonkinäköistä vetovoimaa ja herättävän uteliaisuutta. Toisaalta haluttiin näyttää, että aina ei tarvita uudisrakentamista vaan vanhojakin tiloja voidaan uusiokäyttää. Ravintola Kulkurista muodostui suosittu kesä- ja ryhmäruokailuravintola. Kesät olivat kulta-aikaa ja talvet ikävän hiljaisia. Ympärivuotisuus ei kaupungin keskustan ulkopuolella mahdollistanut kannattavaa ravintolatoimintaa, koska Visulahti ei ollut eikä siitä

Visulahden Dinosauruspuiston alkuvaiheesta Kivikautinen pariskunta odottamassa, että joku keksisi tulen. Tämän kirjan kuvatoimittaja vei omaa ymmärtämättömyyttään thaimaalaisen TV-ryhmän tutustumaan paikkaan. Ihastelua ei herunut (Kuva: Risto Hemming, 1986)



tullut mikään talvimatkailu(hiihto)keskus.

Ravintolapalveluiden hauska jatkkeksi hankittiin Lahdesta yksityiseltä omistajalta ”maailman suurin kahvipannu”, joka sisustettiin noin 25-paikkaiseksi kesäkahvioksi. Pannun kahva ja nokka kohosivat muiden rakennelmien yläpuolelle ja siitä tuli jonkinlainen Visulahden maamerkki. Lähinnä se tehtiin uteliaisuuden herättämiseksi kuin liiketoiminnaltaan kannattavaksi kahvilaksi.

Kartanon vanhasta ja koko lailla suuresta kalustovajasta tehtiin itsepalvelupiste, jossa oli pikaruokavalikoima ja anniskeluoikeudet. Kesäkäyttöisenä ravintolapisteenä ja avoseinäisenä mutta sateilta suojassa katettuna olevana, pihan ja siellä kuljeskelevien turistien tarkkailupisteenä tila toimi erinomaisen hyvin. Samaan rakennukseen oli sijoitettu alueen kesäkäyttöinen matkamuistomyymälä, jotta rakennuksella olisi ollut muutakin luontaista vetovoimaa kuin vain kesäravintolapalvelut.

Vahakabinetti

Ensimmäinen varsinainen vetovoimakohde oli vahakabinetin rakentaminen. Vanhaan kartanon kanalarakennukseen saneerattu tila vahakabinettile sai esikuvansa Madame Tussaudin vahakabinettista.

Vahakabinetin toteuttaminen osoittautui Suomessa äärimmäisen vaikeaksi tehtäväksi. Riittävästi esikuviansa näköisten ja erikoisvahasta valmistettujen hahmojen valmistus oli täysin uutta. Tietoa valmistusmenetelmistä ei saanut mistään, eikä Suomessa ollut vahakabinettihahmojen tekijöitä. Ainoa tapa päästä päämäärään oli pestata nuoria ja enakkoluulottomia kuvanveistäjiä, jotka yritysten ja erehdyksen ja materiaalikokeilujen kautta tuottivat näköisyydeltään vaihtelevia lopputuloksia. Toiset olivat hyvinkin näköisiä ja toiset taas vähemmän.

Kokonaisuutta ja tunnelmaa kehystettiin ääni- ja valoeffekteillä sekä vahakabinettitilan sisustuksella. Kukin vahakabinetin henkilöhahmoista joko puhui tai lauloi ääninäytteen. Tavoitteena oli saada vahakabinetissa kävijä tutustumaan Suomen historian merkittävimpiin henkilöhahmoihin ja heidän elämäntyöhönsä. Esillä oli noin sata hahmoa Suomen tasavallan presidenteistä taiteilijoihin, urheilijoihin sekä menestyneimpiin viihdetäiteilijoihin. Silloinen Suomen pankin pääjohtaja Ahti Karjalainen toimi vahakabinetin suojelijana ja sai siten itseoikeutusti myös oman hahmonsa kabinettiin.

Taloudellisesti vahakabinetti osoittautui aluk-

si erittäin kannattavaksi investoinniksi. Kolmessa kuukaudessa se toi siihen investoidut rahat takaisin ja parhaimpina vuosina vahakabinetissa kävi yli 100.000 matkailijaa. Jossakin vaiheessa suunniteltiin suuremman kabinettitilan hankkimista Mikkelin keskustasta ja kabinetin siirtoa sinne, mutta sekin ajatus vähitellen hiipui kustannuksiin ja sopivien, käyttökelpoisten tilojen puutteeseen.

Minimaa

Toinen vetovoimakohde syntyi yksityisyrittäjän toimesta Visulahden matkailukeskuksen alueelle. Historiaa ja kulttuuria rakennustaiteen ja -kulttuurin näkökulmasta edusti Minimaa, jonka esikuvälähtökohta tuli Tanskan Legolandista ja Hollannin Madurodamista.

Mikkelin Visulahden Minimaa rakentui tunnettujen suomalaisten rakennusten pienoismalleihin, jotka tehtiin mikkeliiläisessä pienoismalleja valmistavassa yksityisessä pienoismallitoimistossa. Alkuvaiheessa minimaan avopuistossa oli useita kymmeniä merkittävien suomalaisten rakennusten pienoismalleja aina eduskuntatalosta merkittävimpiin kirkkoihin ja Finlandiatelosta Olavinlinna.

Kokonaisuutta oli ajatuksena myös kehystää houkuttelevammaksi lisäpuistottamalla rakennusalueena olevaa peltomaata istutuksin, maanmuodostuksin sekä vesielementein. Lisätehoa haettiin asentamalla rakennuksiin ääniefektit, mitkä osaltaan kertoivat kunkin rakennuksen käyttötarkoituksesta. Kohde oli tarkoitettu puhtaasti kesäkäyttöiseksi.

Yksityisten voimavarojen hiipuessa hiipui myös unelma esteettisestä ja rakennushistoriallisesti vetovoimaisesta Minimaa-perhematkailukohteesta. Suomen kesän arvaamattomat sääolosuhteet sekä erittäin suuret kohteen hoitokulut eivät tuoneet odotettua kävijämäärää ja toiminnan kannattavuutta. Minimaan sijoituspaikkakin osoittautui lopulta kehnoksi, koska muualta Visulahden alueelta oli suora näköyhteys Minimaaan eikä matkailijat nähneet enää tarpeelliseksi vierailla Minimaaan porttien sisäpuolella lunastamalla pääsylipun. Muutaman vuoden sinniteltään olemassaolostaan Minimaa lopetti pikkuhiljaa toimintansa. Toiminnan jatkaminen olisi vaatinut huomattavan määrän uutta pääomaa. Mikkelin Matkailu Oy ei halunnut lunastaa Minimaa itselleen, koska yhtiö pelkäsi ylivelkaantuvansa ja Visulahden muut palvelut olivat vielä keskeneräiset. Joskin Minimaa olisi sopinut kokonaiskonseptiin paremmin kuin hyvin.

Dinosauria

Kolmas vetovoimakohde oli esihistoriallisen puiston eli ”Dinosaurian” rakentaminen. Visulahden monimuotoiseen ja jollakin tavoin myös eksoottiseen luontoympäristöön oli tarkoitus rakentaa esihistoriallinen puisto. Mallinnus ja tekijät haettiin Ruotsista. Idea syntyi noin kymmenen vuotta ennen Jurassic Park -elokuvaa, joka toi sittemmin maailmanlaajuisen kiinnostuksen aihepiiriin ja aiheutti oikean dinosaurusbuumin.

Kunnianhimoisena tavoitteena oli rakentaa esihistoriallinen puisto, jonka läpi kuljettuaan ihmiset saisivat käsityksen esihistoriallisesta ajasta. Myöhemmässä vaiheessa oli tarkoitus sijoittaa alueelle myös ihmisen tuloa kuvaava alue, jossa kerrotaan ihmisen alkutaipaleesta ja elintavoista keskellä esihistoriallista eläimistöä, maanjäristyksiä ja tulipestä maata tehosteineen.

Lasikuidusta valmistetut esihistorialliset dinosaurukset eivät kuitenkaan valloittaneet houkuttelevuudellaan ja alkoi kritiikki keinotekoisista vetovoimakohteiden rakentamisesta. Dinosaurian kehittäminen ja jatkorakentaminen pysähtyivät pääomien ja uskon puutteeseen. Intoa ja vauhtia tuossa ajassa oli ehkä enemmän kuin resursseja. Vahakabinetin uskomaton menestys ei toistunut enää muissa kohteissa.

Automuseo

Navettaravintolan vintti ja navetan vieressä oleva suurehko heinälato saivat sisustukseksien vanhojen autojen kesäkavalkadinäyttelyn. Yksityiset automobiiliharrastajat Tampereen suunnalta löysivät Visulahdesta sopivan sijoituspaikan kesänäyttelylle. Tilat kunnostettiin kohtuullisin kustannuksin, ja varsin edullisesti saatiin Visulahteen uusi historiallinen vetovoimakohde, jossa nyt paneuduttiin historiaan vanhojen autojen näkökulmasta. Profilisovisuus täsmäsi erittäin hyvin.

Historian oppitunti ja yksi aikakausi Suomen matkailuhistoriassa päättyivät ennen aikojaan, ja niin omistajalla kuin tuotanto-/suunnitteluryhmäläkin loppui usko ja voimavarat saattaa kunnianhimoisen hanke päätökseen, vaikka vilkkaimpina matkailuvuosina kävijämäärä saatiinkin nousemaan lähelle kahtasataatuhatta kävijää. Koko 80-luvun pioneerityö päättyi väsymykseen, ja Mikkelin kaupunki päätti luopua Visulahden matkailukeskuksesta sekä sen kehittämisestä ja ylläpidosta Mikkelin Matkailu Oy:n kautta.

Visulahti sai uudet omistajat Tervakosken Puuhamaan taustavoimista, ja Visulahden kehittämisessä alkoi uusi ajanjakso uusien ideoin. Myöhemmin syntyi Dinosaurian paikalle vesipuisto ja Minimaan paikalle vauhtirata ja muita nykyaikaisia vetovoimapaikkoja.

Visulahti on kuitenkin säilyttänyt vetovoimansa alkuhetkistä saakka tähän päivään, ja vuosittain kohde kerää edelleen yli satatuhatta kävijää. Kohteen elinkaari on kestänyt jo yli 30 vuotta ja jatkuu edelleen yhtenä Suomen perhematkailukohteiden suosituimmista käyntikohteista.